

Beste Constant



E. du Perron

Beste Constant

Een onbekende brief aan Constant van Wessem
met een nawoord en aantekeningen door R. Storm

Leiden

1991

Tjitjoeroeg, 26 april 1937

Beste Constant,

Ja, het is nog maar kort geleden dat we elkaar in Haarlem zoo gezellig – al was het maar voor een paar uren – konden spreken, maar het lijkt wel een eeuwigheid geleden.¹ Enfin, wat zit er ook niet allemaal tussen: Bandoeng, dat ons geweldig tegenviel, toen een flinke ziekte van mij, daarna Bep, die zich hier eigenlijk permanent een halve zieke voelt, nu Tjitjoeroeg... Alleen het Alijntje² voelt zich steeds opperbest.

Zag je het artikel dat ik schreef naar aanleiding van Multatuli's vijftigste sterfdag?³ Hoe bewonderenswaardig in ieder opzicht Multatuli was, je moet misschien in Indië zitten om dat te beseffen. Hoe langer ik hier zit, hoe meer èn het karakter èn de ressources van dezen man me *ontstellend* voorkomen. Ik ben geheel van hem in de ban geraakt, en schreef in een moordend tempo, soms wel twaalf uur per dag, dikwijls moe en suf van de warmte en hoofdpijn, een boek over Multatuli *tot 1859*, 220 folio's ms.⁴ Het is nu de deur uit, door uitgever Querido behoorlijk als klerkenwerk afgedaan (= betaald, en dan nog eerst na protest). Ik mag niet klagen, maar heb ook geen lust om hallelujahs erover te zingen, hetgeen genoemde Querido toch van mij scheen te verwachten.

Intussen is me hier in Indië al wel duidelijk geworden dat het niet meer 'Het land van herkomst' is, zooals ik dat vroeger kende. Allerlei Ennesbeejers en andere fussoensrakers vormen het hoofdbestanddeel der Europeanen, slechts met weinigen kunnen wij ons hier 'verstaan', en echte vrienden hebben we hier, goedbeschouwd, niet. Alleen de gedachte in Europa te

worden gegaſt of afgebrand verzoent je met een verblijf hier. Je kunt je niet voorſtellen hoezeer je verſtoken bent van enig nieuws, de vertrouwde tijdschriften zie je hier met de grootſte moeite, of helemaal niet. Boeken verſchijnen vaak pas maanden na dat ze in Nederland uitgekomen zijn. Wat dat betreft was de overgang van Parijs naar Indië enorm.

De herinnering aan Parijs maakt me soms sentimenteel en weekhartig. Als ik ook beſef dat ik van mijn vrienden al een aantal nooit meer terug zal zien, als Van Oſtaijen, Périer en zelfs Slauerhoff, die ik mij eigenlijk alleen nog als vriend kan herinneren op Giſtoux, wie ik althans de ploertigheden, die hij zich jegens mij, zijn *vriend*,⁵ meende te kunnen veroorloven, volſtrekt niet kan vergeven. Heb jij geen luſt een ſoort ‘vriendenboek’ ſamen te ſtellen van wederwaardigheden van al de vrienden van de afgelopen vijftien jaar? Een ſoort boekje over de ‘broeders in Apollo’? Wie weet voelt Stols er wat voor iets dergelijks uit te geven.⁶ Het kan heel gezellig worden, met wat herinneringen en brieffragmenten die het beeld verlevendigen. Ik heb al eens aan Marsman geſchreven dat je met het uitgeven van brieven altijd voorzichtig moet zijn, daar die dikke verzamelingen zoo gauw gaan verveelen.⁷ Het moet niet een ſaai boek worden met massa’s voetnoten en zeker niet iets met uitgebreide regiſters, waaraan ik geweldig het land heb.⁸

Volgende maand gaan we op reis door Java en Bali, voor alle Hindoetempels. En miſſchien vind ik een baan als ‘ambtenaar’ in Batavia! De wonderen zijn de wereld nog niet uit. Laat me bij gelegenheid eens weten wat je ſchrijft. Wat lees je? Waar ben je mee bezig? Heel veel hartelijks. Steeds je E.

Aantekeningen

1. Van Wessem en Du Perron hadden elkaar voor het laatst ontmoet in Haarlem op 5 september 1936. Zie brief nr. 3046, *Brieven* VI.
2. DP's zoon Alain, geboren 2 april 1935.
3. In *Het Vaderland*, 18 februari 1937.
4. De omvang is in werkelijkheid 208 genummerde foliovelen. Overigens wijkt de tekst van de eerste druk van dit boek, *De man van Lebak*, af van die van het manuscript.
5. Dubbel onderstreept.
6. Dit fragment is onthullend: inderdaad publiceerde Van Wessem bij Stols een boekje met herinneringen aan zijn literaire bentgenoten onder de titel *Mijn broeders in Apollo*. Dit gebeurde in 1941, toen de lijst van gestorven kameraden al weer langer geworden was: Du Perron was overleden, net als Ter Braak, Marsman en Jo Otten.
7. Uit brieven aan Marsman is een dergelijke opmerking niet bekend. Overigens wel uit een brief aan Greshoff van 22 december 1932, waarin DP aandringt op *schifting* bij de publicatie van zijn brieven. Met deze wens is bij de uitgave van DP's brieven geen rekening gehouden.
8. Van Wessem heeft zich aan DP's wens gehouden: het boek ontbeert helaas een register.

Nawoord

Constant van Wessem (1891-1954) maakte kennis met Du Perron in het midden van de jaren twintig. Van Wessem was al een tiental jaren literair actief, en juist in die dagen één van de leidende figuren onder de jongere letterkundigen. Hij was verbonden aan *De vrije bladen* en *Het Getij*. In 1931 publiceerde hij, onder het pseudoniem Frederik Chasalle, de roman *Lessen in charleston*, zijn enige die een blijvende faam zou verwerven.

De correspondentie tussen Du Perron en Van Wessem zoals die tot nu toe is verschenen in de uitgave van Du Perrons *Brieven* (9 delen, Amsterdam, 1977-1990 [=1991]) loopt van 1925-1939. Alleen de correspondentie met A. C. Willink omvat een grotere tijdsspanne. Tot op heden werden tweeënegentig brieven teruggevonden en uitgegeven. Het hoogtepunt van hun briefwisseling ligt in 1931. Du Perron schrijft Van Wessem vooral over zakelijke kwesties, en dan met name die welke publicaties betreffen: het verschijnen van Du Perrons 'Gesprek over Slauerhoff' in *De vrije bladen* bijvoorbeeld of de vertaling die Van Wessem maakte van *Ubu roi* van Alfred Jarry. Hiervoor heeft Du Perron zich veel moeite getroost om Van Wessem van dienst te zijn met de vertaling van het fameuze 'mordre' waarmee Jarry's stuk opent.

De hier gepubliceerde brief is de enige die Du Perron vanuit Indië schreef aan Van Wessem. De plaats ervan in de *Brieven* is in deel VI, tussen die aan G.O. Tissing van 25 april en die aan H. Samkalden van 27 april 1937. In de reeks is het brief

3172a. Hij illustreert duidelijk het gevoel van ontworteling dat Du Perron aanvankelijk in zijn vaderland ervoer. Opmerkelijk is de suggestie aan Van Wessem om een boekje te schrijven over de 'broeders in Apollo'. Al eerder, namelijk op 12 oktober 1930, had hij Van Wessem gepord om een deeltje in Stols' reeks *Standpunten en getuigenissen* voor zijn rekening te nemen. Dat is niet gebeurd.

De brief is aangetroffen in een exemplaar van Van Wessems *Slauerhoff-herinneringen*, De vrije bladen 15 (1938), nr. 10, dat op 17 augustus 1991 door A.L.M. van der Woude op de rommelmarkt te Eelde werd gekocht. Inmiddels is toegezegd dat de brief te gelegener tijd in een openbare collectie zal worden ondergebracht.